

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

Priporočila za ukrepe in systemske rešitve na področju predšolske vzgoje po izkušnji z epidemijo boleznimi covid-19

Raziskava o vzgojno-izobraževalnem procesu v predšolskem vzgoji in izobraževanju in njegovih učinkih v času epidemije covid-19

Petra Bozovičar
Maja Cerar
Simona Hrovat
Mateja Mlinar
Mojca Rankl
Marjeta Vodnjov
Alenka Žavbi
Simona Živec

Vsebina

Uvod.....	4
1. Sodelovanje z družinami in lokalno skupnostjo.....	5
1.1 Načine sodelovanja s starši prilagajamo možnostim in izraženim potrebam družin	5
1.2 Vrtec omogoča raznolike poti komunikacije z družinami.....	6
1.3 Odziv na izražene potrebe in zmožnosti družin	6
1.4 Ohranjanje stika z družinami s pomočjo lokalne skupnosti.....	6
Primeri dobrih praks:	7
2. Vzpostavljanje interakcij z otroki in izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela	8
2.1. V primeru daljše odsotnosti otroka ali zaprtja vrtcev ohranjamo stik z otroki.....	8
2.2 Pri načrtovanju dejavnosti upoštevamo način učenja otrok ter njihove razvojne značilnosti.....	8
2.3 Načrtovane dejavnosti pokrivajo različna kurikularna področja (tudi v primeru zaprtja vrtcev)....	9
2.4 Ob soočanju z novimi, neznanimi okoliščinami otrokom novo situacijo osmislimo na način, skladen z njihovo stopnjo razvoja	9
2.5 V izvedbenem kurikulumu več pozornosti namenimo dinamični igri/učenju ter skrbi za socialni in čustveni razvoj otrok.....	9
Primeri dobrih praks:	10
3. Zagotavljanje celostne zgodnje obravnave predšolskih otrok s posebnimi potrebami v vrtcu.....	11
3.1 Tudi v izrednih razmerah otrokom s posebnimi potrebami omogočimo kontinuirano in redno obiskovanje vrtca, v za njih čim bolj znanih okoliščinah in pogojih; če to ni mogoče, opredelimo alternativne načine izvajanja dodatne strokovne pomoči	11
3.2 Otrokom, ki obiskujejo prilagojeni program za otroke s posebnimi potrebami, omogočimo možnost obiskovanja vrtca tudi v času delnega zaprtja oz. zagotavljanja t. i. nujnega varstva.....	12
3.3 Ohranjamo delovanje strokovne skupine za zgodnjo obravnavo v vrtcu in pri tem izhajamo iz potreb otroka in posameznih članov; koordinator je praviloma svetovalni delavec; potrebni so spremljanje, evalvacija in prilagajanje načrta pomoči otroku	12
3.4 Oblike sodelovanja s starši prilagodimo možnostim in potrebam družine otroka s posebnimi potrebami	12
3.5 Vrtec se povezuje z drugimi institucijami v skupnosti (še posebej s področja zdravstva in socialnega varstva) s ciljem oblikovanja celostnega podpornega sistema za družine	13
3.6 Strokovni delavci potrebujejo dodatno podporo in smernice s strani pristojnih institucij ter strokovnjakov s področja dela z otroki s posebnimi potrebami.....	13
Primeri dobrih praks:	13
4. Profesionalni razvoj in povezovanje strokovnih delavcev	15
4.1 Poskrbimo za profesionalni razvoj strokovnih delavcev.....	15
4.2 Spodbujamo sodelovanje, mreženje in povezovanje med strokovnimi delavci	15
Primeri dobrih praks:	16
5. Vloga vodstva	17
5.1 Pripravimo protokol delovanja na različnih področjih dela in življenja v vrtcu, pri čemer izhajamo iz kurikula	17
5.2 Ohranjamo reden stik z zaposlenimi ter jim v skladu z možnostmi in znanjem nudimo podporo in pomoč.....	17
5.3 Spodbujamo, da se v prilagojeni obliki izvaja LDN vrtca in oddelkov, pri čemer upoštevamo avtonomijo strokovnih delavcev	17

5.4 V dialogu s ključnimi odločevalci zagovarjamo kakovosten vzgojno-izobraževalni proces v vrtcih tudi v času izrednih razmer, pri čemer izhajamo s stališča, da so vrtci vzgojno-izobraževalne in ne zgolj varstvene ustanove.....	18
5.5 V času izrednih razmer omogočimo in spodbujamo mreženje z drugimi zavodi, s čimer pride do izmenjave idej in nujenja podpore drug drugemu.....	18
5.6 Zaposlene sproti seznanjamo in jih obveščamo o sprejetih smernicah v spremenjenih razmerah ter jim nudimo podporo pri morebitnih dilemah in vprašanjih	18
5.7. Spodbujamo strokovne delavce, da ohranjajo redne stike z družinami, in jim po potrebi pri tem nudimo pomoč.....	18
5.8 Zagotovimo tehnično in vsebinsko podporo, ki je potrebna za delo na daljavo	18
Primeri dobrih praks:	19
6. Vloga odgovornih institucij	20
6.1 V primeru izrednih razmer na ravni države pripravimo smernice za delovanje vrtcev kot vzgojno-izobraževalnih institucij	20
6.2 Kot odgovorne institucije podamo enotna navodila glede delovnih obveznosti zaposlenih v vrtcih v času kriznih razmer	20
6.3 V oblikovanje priporočil vključimo tudi strokovne delavce vrtcev, s čimer zagotovimo, da so smernice prilagojene dejanski pedagoški praksi in potrebam v vrtcih.....	21
6.4 Pri uresničevanju poenotnih smernic je pomembno, da imajo vodstveni delavci strokovno podporo in hkrati avtonomijo, na način, ki bo čim bolj podpirajoč do vključenih otrok in njihovih družin	21
6.5 Organizacijska in finančna podpora iniciativam posameznih zavodov in organizacij pri pripravi strokovnih posvetov in izobraževanj, na katerih strokovni in vodstveni delavci vrtcev izmenjujejo ideje, dobre prakse in izkušnje za delo v vrtcu v primeru izrednih razmer.....	21
6.6 Odgovorne institucije organiziramo supervizijska srečanja za različne zaposlene v vrtcih (npr. za vodstvene, strokovne in/ali svetovalne delavce)	21
6.7 Organiziramo mrežo strokovnjakov, ki nudi psihosocialno in psihološko pomoč ob kriznih razmerah.....	22
Primeri dobrih praks:	22

Uvod

V času prvega vala epidemije bolezni covid-19 so bili vrtci v Sloveniji zaprti med 16. 3. in 18. 5. 2021. Šolsko leto 2021/22 se je jeseni pričelo običajno, dokler niso 26. 10. vrtci ostali odprti le v omejenem obsegu za potrebe nujnega varstva.

V tem času so vrtci svoje delo različno organizirali. Med njimi je prihajalo do velikih razlik, ki so bile pogojene s tem, kako so se vodstveni in strokovni delavci soočali z razmerami in s predlaganimi ukrepi. Tudi občine kot ustanoviteljice vrtcev so se razmer lotevale na različne načine: v nekaterih je bilo varstvo otrok omejeno le na tiste, katerih starši so opravljali za delovanje družbe in države pomembna dela, v drugih pa je bilo zagotavljanje varstva ponujeno vsem otrokom, katerih starši varstva niso mogli zagotoviti na drug način. Nekateri otroci so bili tako tudi v času zaprtja vključeni v vrtec, medtem ko so drugi iz vzgojno-izobraževalnega procesa izostali štiri mesece.

Na Pedagoškem inštitutu, v Centru za kakovost v vzgoji in izobraževanju Korak za korakom (CKVI KZK) smo opravili raziskavo, s katero smo želeli ugotoviti, kako so vrtci po Sloveniji ukrepali v času razglašene epidemije bolezni covid-19. Zanimalo nas je, kaj so pokazale izkušnje iz prvega vala epidemije in katere rešitve je smiselno obdržati tudi v prihodnje, v primeru novega vala oz. v primeru situacij, do katerih prihaja tudi, ko se ne soočamo z izrednimi razmerami – ob daljši odsotnosti otrok zaradi npr. dolgotrajnih bolezni, začasne selitve zaradi službenih obveznosti staršev ipd.

Poleg obsežne raziskave, v katero so bili vključeni vodstveni in strokovni delavci iz tretjine javnih vrtcev iz vse Slovenije ter skoraj 3.000 staršev, smo oblikovali tudi šestčlansko ekspertno skupino, v kateri so sodelovale: dve predstavnici vodstva, dve svetovalni delavki ter dve strokovni delavki vrtca: Maja Cerar (OŠ Janka Modra, Enota vrtca Dol in Dolsko), Simona Hrovat (Vrtec H. C. Andersena), Mojca Rankl (Vrtec Slovenska Bistrica), Marjeta Vodnjov (Vrtec Bled), Alenka Žavbi (Vrtci Brezovica), Simona Živec (Vrtec Slovenske Konjice). Članice ekspertne skupine so v praksi doživele, kako je potekalo življenje v vrtcu v času razglašene epidemije, zato smo preko sodelovanja z njimi lahko dobili pristen vpogled v to, s kakšnimi izzivi so se v vrtcih soočali in na kakšen način so jih reševali. Z ekspertno skupino smo se v obdobju med majem in julijem 2021 srečevali večkrat mesečno preko Zooma. V tem procesu smo na podlagi izkušenj članic in izsledkov s strokovnega posveta *Korona in vrtec*¹ (organiziran s strani Pedagoškega inštituta, CKVI KZK novembra 2020) oblikovali predlog ukrepov. Te smo v naslednjem koraku dopolnili s podatki, pridobljenimi z vprašalniki.

V nadaljevanju predstavljamo predlog priporočil o potrebnih ukrepih in sistemskih rešitvah, ki bi prispevale k razvoju vzgoje in izobraževanja. Umestili smo jih v različna relevantna področja dela v vrtcu. Dokument je lahko v pomoč vodilnim institucijam v državi pri oblikovanju ukrepov v primeru vnovičnega izobraževanja na daljavo, vodstvenim in strokovnim delavcem pa dobra usmeritev k ohranjanju podpirajoče vzgoje in izobraževanja tudi v izrednih razmerah.

¹ Mervic, T., Mlinar, M., Režek, M., Zgonec, P. (2020). *Korona in vrtec*. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Dostopno na: <https://www.korakzakorakom.si/storage/app/files/Zbornik-strokovni%20posvet%20Korona%20in%20vrtec-november%202020-koncna-CIP.pdf> (14. 9. 2021).

1. Sodelovanje z družinami in lokalno skupnostjo

Partnerstvo med družino in vrtcem prispeva k boljši usklajenosti delovanja med družinskim okoljem, v katerem se otrok razvija in uči, ter okoljem vzgojno-izobraževalne institucije. Namen sodelovanja vrtca in družine je vzajemna podpora otrokovemu razvoju, socializaciji ter aktivni vključitvi v širšo družbo. Zavedati se moramo, da imajo družine različne potrebe, življenjski slog in tudi razmere, v katerih živijo. Vse to je zelo pomembno, sploh v izrednih situacijah, kjer sodelovanje vrtca z družinami predstavlja tudi varovalni dejavnik in dodatno podporo.

Svoja prizadevanja za celostni otrokov razvoj vrtec dopolnjuje v partnerstvu z lokalno skupnostjo, saj otrok živi, se uči in razvija ne le znotraj družine in vrtca, temveč tudi v skupnosti. Vrtec v sodelovanju z lokalno skupnostjo identificira in uporablja vire in storitve, ki bogatijo njegov program, dvigujejo kakovost vzgojno-izobraževalnega dela, spodbujajo kakovostnejši razvoj otrok ter nudijo podporo njihovim staršem oz. družinam. Vrtec, starši in skupnost si v skrbi za otroke delijo vire moči in odgovornost. V tem kontekstu je treba oblikovati celostne podporne mehanizme za družine. To pomeni, da morajo biti visokokakovostni programi predšolske vzgoje del celovitega sistema skladnih javnih politik, ki povezujejo predšolsko vzgojo z drugimi programi podpore (npr. z zdravstvenimi, s socialnimi, kulturnimi in z drugimi storitvami) in zagotavljajo dobrobit predšolskih otrok ter njihovih družin. Potreben je interdisciplinaren pristop, ki omogoča sodelovanje med različnimi resorji in na ta način zagotavlja naslavljanje različnih potreb družin.

Predlagani ukrepi:

1.1 Načine sodelovanja s starši prilagajamo zmožnostim in izraženim potrebam družin

Družine imajo različne potrebe in zmožnosti sodelovanja z vrtcem v času izrednih razmer oz. ob daljši odsotnosti otroka iz vrtca. Razlikujejo se glede na potrebo po dodatni podpori pri vzgoji in otrokovem razvoju doma; po času, ki ga imajo na voljo; po materialni opremljenosti s sredstvi IKT ter veščinah njihove uporabe pri različnih oblikah komunikacije na daljavo; po predhodnem odnosu s strokovnima delavkama v skupini in zaupanju, ki ga gojijo do vrtca nasploh. Vse to vpliva na pripravljenost staršev pri ohranjanju stikov, zato je pomembno upoštevanje teh dejavnikov, preden načrtujemo načine sodelovanja s starši. Posebno pozornost je treba nameniti ohranjanju stika s starši priseljenci, ki ne govorijo slovenskega jezika.

Pri načrtovanju načina, količine in vsebine sodelovanja s starši na daljavo upoštevamo potrebe, zmožnosti in prioritete družin ter jim ponudimo raznolike možnosti, med katerimi lahko izberejo najustreznejše zase. V stiku s starši smo spodbudni, pozitivni, komuniciramo spoštljivo, odzivno in strokovno. Sodelovanje z vrtcem naj ne bo dodatna obremenitev za starše, temveč le dobrodošla dopolnitev ali podpora pri vzgoji otroka v domačem okolju. Če starši v času popolnega ali delnega zaprtja vrtca prekinejo stik z vrtcem, z njimi vzpostavimo individualen kontakt ter preverimo razloge, nato pa spoštujemo njihovo odločitev glede nadaljnega sodelovanja.

Že pri načrtovanju dejavnosti z družinami in lokalno skupnostjo imamo v mislih možnost spremenjenih razmer. Na srečanju s starši (npr. na roditeljskem sestanku) načrtujemo skupne dejavnosti ter opredelimo možne prilagoditve izvedbe, ki jih vključimo v letni delovni načrt oddelka/vrtca.

1.2 Vrtec omogoča raznolike poti komunikacije z družinami

V času spremenjenih razmer, ko lahko komunikacija med vrtcem in družinami poteka v večji meri oz. izključno na daljavo, je pomembno, da v vrtcu vzpostavimo nove in inovativne oblike sodelovanja ter komunikacije. V ta namen nadgradimo obstoječe modele komuniciranja in jih dopolnimo z novimi komunikacijskimi sredstvi.

Da bi poenostavili in povečali učinkovitost komunikacije s starši in z otroki, lahko v vrtcu poleg klasičnih komunikacijskih kanalov, kot so pošta, telefon, e-pošta, spletne strani vrtca, eAsistent ipd., uporabimo tudi različne videokonferenčne platforme (npr. Zoom, MS Teams, Jitsi Meet ...), aplikacije za neposredno sporočanje (npr. Viber, WhatsApp, Telegram, Skype ...) in socialne medije (npr. Facebook).

Priporočljivo je, da opravimo kratko poizvedbo o tem, katero komunikacijsko sredstvo starši najpogosteje uporabljajo, kakšna je dostopnost določenega sredstva vsem družinam, kako pogosta ter kakšne vrste podpora s strani vrtca je najbolj zaželena s strani staršev ipd. Pomemben je tudi razmislek, kateri komunikacijski kanal je najprimernejši glede na vsebino, namen sporočila in prejemnika ter kdaj in kako pogosto bomo komunicirali in pošiljali sporočila.

Z družinami in s širšo lokalno skupnostjo lahko komunikacija poteka tudi preko lokalnih časopisov, radijskih in TV-postaj.

Ob uvajanju novih oblik sodelovanja med vrtcem in družinami ter uvajanju novih komunikacijskih sredstev, temelječih na IKT, je dobrodošlo, da s strani vrtca omogočimo dodatno podporo za učinkovito uporabo IKT tako strokovnim delavcem vrtca kot tudi staršem, če jo potrebujejo. Spodbujamo aktivno dvosmerno komunikacijo med vrtcem in starši.

1.3 Odziv na izražene potrebe in zmožnosti družin

Dolgotrajno zaprtje vrtcev ali odsotnost otroka iz vrtca v družino vnaša dodaten stres. V komunikaciji s starši preverjamo njihovo situacijo in potrebe družine. Nato na podlagi prepoznanih potreb skupaj z ustanoviteljico občino iščemo dodatne oblike podpore za razbremenitev družin v času zaprtja vrtcev ali daljše odsotnosti otroka. Glavno vodilo pri podpori družinam je izhajanje iz prepoznanih potreb, pri čemer se obseg in oblike podpore lahko od okolja do okolja razlikujejo.

Svetovalna služba vrtca v sodelovanju s strokovnimi delavkami tudi v času zaprtja zavoda ohranja stike z družinami, v pogovorih s starši preverja njihove potrebe in deluje razvojno-preventivno. Posebno pozornost namenja otrokom in družinam iz ranljivejših družbenih skupin ter svoje delo prilagaja potrebam in zmožnostim posameznih družin.

1.4 Ohranjanje stika z družinami s pomočjo lokalne skupnosti

Da bi prepoznali potrebe družin in se čim celostneje odzvali nanje, v vrtcu oblikujemo mrežo podpore, pomoči, virov in sodelovanja z različnimi posamezniki in institucijami/partnerji v skupnosti, npr. z občino, vladnimi in nevladnimi organizacijami/društvi, s podjetji, kulturnimi in športnimi institucijami, z verskimi skupnostmi, drugimi vrtci ipd. V času spremenjenih razmer so v ospredju oblikovanje varnega in spodbudnega okolja za otroke ter njihove družine, skupna prizadevanja za preprečevanje in

zmanjševanje negativnih vplivov v celotnem okolju ter reševanje problemov, kot so nasilje, brezposelnost, revščina, psihosocialne težave pri otrocih, družinah in v družbi.

Partnerstvo vrtca in lokalne skupnosti lahko v času izrednih razmer deluje zelo povezovalno. Spodbujamo medgeneracijsko sodelovanje in povezanost kraja z ljudmi.

Primeri dobrih praks:

- *v primeru popolnega zaprtja vrtca omogočimo vzgojo in izobraževanje tistim otrokom, katerih starši delajo v kritični infrastrukturi, pri njih doma (dogovor med vrtcem in občino);*
- *v primeru delnega zaprtja omogočimo obiskovanje vrtca tudi otrokom, ki prihajajo iz družin, pri katerih smo zaznali stiske in potrebe po vključitvi otrok v vrtec (poleg otrok iz družin, v katerih starši delajo v kritični infrastrukturi);*
- *vrtec družinam ponudi možnost prevzema kosil;*
- *vrtec družinam ponudi izposajo vrtčevskih igrač in knjig;*
- *vrtec organizira zbiranje osnovnih oblačil za otroke;*
- *poizvedba med družinami glede njihovih možnosti, pripravljenosti, potreb glede vsebin in terminov itd. za sodelovanje z vrtcem na daljavo;*
- *uporaba različnih komunikacijskih kanalov in sredstev glede na zmožnosti in potrebe staršev (npr. ažuriranje spletne strani vrtca in spletnih igralnic oddelkov z uporabnimi prispevki, e-igralnice, videoposnetki, srečanje ali predavanje preko videokonferenčnih platform, predhodno pripravljene vsebine, e-mail, telefonski pogovor ...);*
- *povezovanje in koordinacija družin z lokalnimi društvi preko e-mailov in drugih socialnih kanalov ali oglasnih desk (društvo rdečega križa, kulturno, športno, turistično društvo);*
- *sodelovanje s knjižnico in z lokalno televizijo, radiem (npr. pravljice za lahko noč);*
- *dostopnost dejavnosti za otroke in družine, katerih izvedba je v danem trenutku možna (ureditev tematskih, učnih poti z različnimi nalogami ob poti, nabor predlogov za izlete, sprehode in druge aktivnosti v kraju, obisk decembrskih dobrih mož na domu ali posnetek nagovora za otroke, deljenje kulturnih vsebin kraja preko maila ...);*
- *predstavitev delovanja in dostopnosti svetovalne službe v času izrednih razmer (npr. pomoč na daljavo v obliki telefonskih ali videosrečanj);*
- *priprava razvojno-preventivnih vsebin (npr. ohranjanje duševnega zdravja) ter virov informacij, ki so v podporo družinam v stiski (npr. kam po pomoč);*
- *objave na spletnih straneh vrtcev ali v spletnih igralnicah oddelkov (članki, fotografije, videoposnetki, recepti ipd.);*
- *organiziranje spletnih predavanj v okviru šole za starše na aktualno tematiko;*
- *delovanje lokalnih akcijskih timov (na daljavo), v katerih sodelujejo predstavniki različnih deležnikov (npr. občina, vrtec, osnovna šola, zdravstveni dom, knjižnica, policija, CŠOD, CSD), ki skupaj spremljajo potrebe družin v okolju in se nanje usklajeno odzivajo.*

2. Vzpostavlanje interakcij z otroki in izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela

Učenje se odvija na različne načine in v različnih situacijah. Cilji pedagoškega procesa so postavitve visokih, ampak dosegljivih pričakovanj za vsakega otroka, spodbujanje radovednosti, raziskovanje, kritično mišljenje in sodelovanje, tako da vsak otrok lahko razvije veščine in sposobnosti za vseživljenjsko učenje. Strokovni delavci torej sprejemajo odločitve o tem, katere strategije in oblike vzgojno-izobraževalnega dela otroku zagotavljajo najboljšo podporo, da lahko doseže zastavljene cilje. Zelo pomembno je, da različne strategije aktivnega učenja aktivirajo vsa razvojna področja otrok. Spodbudno učno okolje ter spodbujanje strokovnega delavca in družine k odkrivanju novega z modeliranjem, razlago in idejami so potrebni, da otroka popeljemo v območje bližnjega razvoja.

Vzgojno-izobraževalno delo v vrtcih se lahko kakovostno izvaja le preko osebnega stika. V izrednih razmerah, kot je epidemija, pa je pomembno, da se vzgojno-izobraževalno delo prilagodi na način, da se podpora lahko nudi tudi na daljavo. Kljub navedenemu to velja le za izjemne primere, zato si je treba z vsemi močmi prizadevati, da vrtci ostanejo odprti.

V primeru daljše odsotnosti otroka oz. zaprtju vrtca se je na ravni vrtca smiselno dogovoriti tudi o pogostosti, načinih in vsebinah ohranjanja interakcij z otroki oz. družino, kar pripomore k ohranjanju stalnosti varnih odnosov ter lažji (ponovni) vključitvi v vrtec.

Kljub temu da si želimo poenotiti smernice pri vzpostavljanju interakcij, pa je pomembno, da se ohrani fleksibilnost: tako v iskanju ustreznih načinov kot v razumevanju in prilagajanju starosti otrok ter interesu družin. Interakcije naj bodo prilagojene potrebam in sposobnostim predšolskih otrok ter njihovih družin in naj podpirajo zdrav odnos do informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Posebna pozornost pri ohranjanju stika naj bo namenjena tujejezičnim družinam oz. družinam otrok priseljencev, ranljivim družinam, družinam z otroki s posebnimi potrebami ter družinam, ki bi želele sodelovati, a niso večje uporabe novih tehnologij.

Predlagani ukrepi:

2.1. V primeru daljše odsotnosti otroka ali zaprtja vrtcev ohranjamo stik z otroki

Socialne interakcije z družinami ohranjamo s spodbudno komunikacijo ter spoštljivimi in podpornimi odnosi. Ob vzpostavljanju interakcij z otroki (na daljavo) je pomembno, da so te takšne, da otroci vidijo in/ali slišijo svojo vzgojiteljico/vzgojitelja (pomočnika vzgojitelja/pomočnico vzgojiteljice). S tem otroku omogočimo stalnost odnosov.

2.2 Pri načrtovanju dejavnosti upoštevamo način učenja otrok ter njihove razvojne značilnosti

Pomembno je, da se pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela v času izrednih razmer zavedamo škodljivosti prekomerne uporabe zaslonov ter tovrstne dejavnosti načrtujemo le z namenom ohranjanja stika z otroki. Otroci se učijo na aktiven način, s preizkušanjem ter z raznolikimi dejavnostmi, ki se nanašajo na vsa področja otrokovega razvoja. Otrokom omogočamo rokovanje z materiali, ki so dostopni

tako v vrtčevskem kot domačem okolju (nestrukturiran material, predmeti iz narave, odpadni material ipd.) ter omogočajo njihovo aktivno vključenost.

2.3 Načrtovane dejavnosti pokrivajo različna kurikularna področja (tudi v primeru zaprtja vrtcev)

Sodelujemo in pripravljamo predloge dejavnosti, ki jih lahko družine izvajajo doma. Te so neobvezujoče, vendar so lahko staršem v pomoč v obdobju, ko so dalj časa doma z otrokom. Priporočene dejavnosti izhajajo z različnih pedagoških področij in so primerne za različne starostne skupine. V tem procesu se lahko poveže celoten tim strokovnih delavcev, ki si deli načrtovane dejavnosti med seboj. Dodatna prednost pa je, da lahko vsak strokovni delavec pripravlja dejavnosti s področja, na katerem se čuti močnejšega.

2.4 Ob soočanju z novimi, neznanimi okoliščinami otrokom novo situacijo osmislimo na način, skladen z njihovo stopnjo razvoja

V situaciji, kot je epidemija bolezni covid-19, otrokom situacijo razložimo preko zgodb, poskusov, vključevanja relevantnih dejavnosti in konkretnih materialov. Otrokom ponudimo material in čas za raziskovanje, eksperimentiranje in ustvarjanje. Tako razvijajo kritično mišljenje in spretnosti za reševanje problemov.

2.5 V izvedbenem kurikulu več pozornosti namenimo dinamični igri/učenju ter skrbi za socialni in čustveni razvoj otrok

Zaradi omejenih možnosti gibanja (zaprtje igrišč, igral, športnih centrov ipd.) in zmanjšanih gibalnih spodbud pri nekaterih otrocih v domačem okolju ter večjih psihosocialnih obremenitev v nekaterih družinah vsaj določeno obdobje namenimo več pozornosti igri, ki vključuje čim več gibanja in bivanja v naravi. Načrtujemo dejavnosti, ki spodbujajo vestibularni in proprioceptivni senzorni sistem otroka, saj pomirjajo in pripomorejo k čustveni regulaciji otrok.

Ko so npr. skupine otrok ob delnem zaprtju vrtcev pomešane in se otroci ne poznajo med seboj ter je prisotnost otrok v skupini nestalna (lahko se menjajo tudi strokovne delavke), več časa namenimo medsebojnemu spoznavanju, povezovanju, socialnemu vključevanju otrok ipd. Skrb za socialno in čustveno dobrobit otrok postavimo pred izvajanje kurikula kot takega, saj razdražljivi, prestrašeni in čustveno vznemirjeni otroci težko sodelujejo v ponujenih dejavnostih z ostalih področij kurikula.

Primeri dobrih praks:

- *videoposnetki z različnimi vsebinami (branje pravljic, učenje plesa, izdelava igrač, družabnih iger ipd), pripravljena videogradiva strokovnih delavcev, ki jih lahko starši z otroki pogledajo, ko utegnejo – sami razporejajo čas in se odzivajo na potrebe otroka;*
- *jutranji krog na daljavo (npr. enkrat v tednu), da se ohranja stalnost odnosov – izmenjava vprašanj, želja, zanimivih doživetij, strahov;*
- *izmenjava izdelkov (posnetek aktivnosti otroka, fotografija izdelka...);*
- *voščilnice za otroka ob posebni priložnosti;*
- *igre, kjer je izvedba prilagojena domačemu okolju, zanimive in preproste za izvedbo (npr. ristanč);*
- *dejavnosti, kjer otrok izdeluje po načrtu (npr. ploske, ročne lutke iz odpadnega materiala);*
- *različni poskusi in eksperimenti;*
- *zastavljanje ugank, izmišljanje rim, gibalni izzivi ipd.;*
- *bralni palček, videozgodbe, glasovni posnetki;*
- *socialne igre;*
- *priprava tedenskih tematsko obarvanih sklopov;*
- *različna tekmovanja, videogalerija oddelka (npr. otroci delijo fotografije od doma; vzgojitelji objavijo fotografije dejavnosti otrok v vrtcu na spletni strani);*
- *dejavnosti se objavljajo na spletni strani za vse otroke ter v spletnih igralnicah (ali drugih okoljih), kjer ima dostop le matična skupina;*
- *mreženje in aktivna izmenjava idej med strokovnimi delavci;*
- *vključevanje strokovnjakov z različnih področij glede na zaznane potrebe družin (svetovalne službe, psihologi ...).*

3. Zagotavljanje celostne zgodnje obravnave predšolskih otrok s posebnimi potrebami v vrtcu

V skladu s Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah in veljavnimi predpisi, ki urejajo to področje v Republiki Sloveniji, se omogoča vključitev v redne programe predšolske vzgoje in izobraževanja vsem otrokom, ne glede na njihove posebne potrebe oz. socialne, ekonomske, spolne, kulturne, verske idr. razlike. Teh razlik se moramo zavedati, jih spoštovati in upoštevati pri načrtovanju in izvajanju pedagoškega dela.

Ta dodatna pozornost še posebej veja za izredne razmere in predvsem za otroke s posebnimi potrebami, ki so ena izmed posebej ranljivih oz. rizičnih skupin, ki ji je treba nameniti dodatno skrb in pomoč. V času izrednih razmer se njihova vsakdanja rutina in njim prilagojena pomoč spremenijo, kar pri nekaterih otrocih s šibkimi prilagoditvenimi sposobnostmi povzroči veliko stisko. Nekateri otroci s posebnimi potrebami svoja čustva težje izrazijo z besedami, njihova stiska se pogosteje kaže skozi vedenjske ali psihosomatske simptome. Posledično se lahko porajajo stiske staršev, dodatno nazadovanje otrok in stopnjevanje njihovih psihičnih težav. Zaradi navedenih razlogov je pomembno, da so otroci s posebnimi potrebami deležni čim bolj kontinuirane dodatne specialne oz. strokovne pomoči, ki jim pomaga ohraniti že usvojene veščine in spretnosti ter v najzgodnejšem in razvojno najpomembnejšem obdobju preprečuje nazadovanja v razvoju.

V času epidemije bolezni covid-19 je prišla do še večjega izraza problematika zagotavljanja strokovnega kadra (ne samo v vrtcu, ampak tudi v zdravstvenih ustanovah) – na ravni države je že nekaj let opaziti pomanjkanje specialnih pedagogov in logopedov, potreba s strani otrok pa se veča, kar tudi kliče k naši večji pozornosti.

Predlagani ukrepi:

3.1 Tudi v izrednih razmerah otrokom s posebnimi potrebami omogočimo kontinuirano in redno obiskovanje vrtca, v za njih čim bolj znanih okoliščinah in pogojih; če to ni mogoče, opredelimo alternativne načine izvajanja dodatne strokovne pomoči

Otrokom s posebnimi potrebami omogočimo obiskovanje vrtca ne glede na krizne razmere. Če zaradi različnih razlogov vrtca ne obiskujejo, poiščemo poti za podporo njihovem razvoju in pomoč družini, za kar je odgovorna strokovna skupina vrtca. Pri tem upoštevamo potrebe otroka in družine. Izvajalci dodatne strokovne pomoči lahko izvedbo ur individualne dodatne strokovne pomoči zagotovijo tudi osebno, v prostorih vrtca (brez otrokove vključitve v skupino), s čimer se otroku zagotovita kontinuirana in kvalitetna strokovna obravnava ter spremljanje, staršem pa svetovanje glede aktualnih izzivov v domačem okolju. Da bi starše nekoliko razbremenili, jim lahko ponudimo tudi možnost vsaj občasnega vključevanja otroka v vrtec. V podporo strokovnim delavcem in otroku pa bi bilo smiselno pogostejše vključevanje izvajalca za dodatno strokovno pomoč v skupino.

3.2 Otrokom, ki obiskujejo prilagojeni program za otroke s posebnimi potrebami, omogočimo možnost obiskovanja vrtca tudi v času delnega zaprtja oz. zagotavljanja t. i. nujnega varstva

Posebno pozornost namenimo organizaciji dela in izvedbi prilagojenega vzgojno-izobraževalnega dela v oddelku. Pomembno je, da zagotovimo čim večjo stalnost usposobljenih strokovnih delavcev v oddelku in vzpostavimo dnevno rutino, ob kateri se otrok počuti varno. V času izrednih razmer je pomembno, da ohranjamo neposreden individualen stik z otroki s posebnimi potrebami in njihovimi družinami, saj starši v večini nimajo specialnih znanj in pripomočkov. Če takšnega stika nikakor ni mogoče zagotoviti, je izrednega pomena, da ohranimo stik ter staršem in otroku nudimo podporo na daljavo, preko IKT, pri čemer izhajamo iz razvojnih potreb otrok in upoštevamo okvir zmožnosti posamezne družine. Priporočljivo bi bilo, da staršem z otroki s posebnimi potrebami, ki se znajdejo v finančni stiski, za to pristojne institucije povrnejo stroške obiskovanja vrtca v času njegovega delnega zaprtja, saj za duševno zdravje ter razvoj teh otrok vključitev v vrtec predstavlja pomemben varovalni dejavnik.

3.3 Ohranjamo delovanje strokovne skupine za zgodnjo obravnavo v vrtcu in pri tem izhajamo iz potreb otroka in posameznih članov; koordinator je praviloma svetovalni delavec; potrebni so spremljanje, evalvacija in prilagajanje načrta pomoči otroku

Pri načrtovanju dela z otrokom s posebnimi potrebami strokovna skupina presodi o prilagoditvi programa pomoči za čas trajanja izrednih razmer, pri čemer sodelujejo tudi starši. Pomembno je, da izdelamo načrt dela (kot dodatek k načrtu pomoči), v katerem opredelimo, na kakšen način bomo v spremenjenih razmerah nudili pomoč. Potrebno je povečano sodelovanje med člani strokovne skupine z namenom izmenjave opažanj o otroku in potrebah staršev ter iskanja novih poti in razreševanja izzivov, ki se nepričakovano pojavijo. V primeru, da se v obdobju izrednih razmer v delo z otrokom s posebnimi potrebami vključi strokovnjak, ki predhodno ni bil neposredno vpet v delo s tem otrokom (npr. socialna delavka, psihologinja), je pomemben prenos informacij med člani strokovne skupine. Potrebno je spremljati otroka, prilagoditi načrt pomoči, narediti evalvacijo dela, pripraviti načrt dela za naprej ter izpeljati srečanje strokovne skupine s starši (v živo ali na daljavo).

3.4 Oblike sodelovanja s starši prilagodimo zmožnostim in potrebam družine otroka s posebnimi potrebami

Družine otrok s posebnimi potrebami se s spremenjenimi in izrednimi situacijami različno soočajo in se jim različno prilagajajo. Pomoč otrokom s posebnimi potrebami v času izrednih razmer usmerimo tudi v sodelovanje s starši, v smislu podpore, kako zagotavljati optimalne pogoje za razvoj v domačem okolju. Pomembno je, da ob začetku izrednih razmer ali daljše odsotnosti otroka opredelimo načine podpore družini (svetovalna storitev) in pomoči otroku (dodatna strokovna pomoč), ju sprti evalviramo ter po potrebi prilagodimo. Svetovalna storitev je usmerjena v opolnomočenje staršev, dodatna strokovna pomoč pa v pomoč otroku na področju primanjkljajev. Izvaja se v obsegu in načinih, ki niso obremenjujoči za otroka ali starše. Dogovor o načinu sodelovanja se zapiše v načrt pomoči. Cilje, načine in pričakovanja glede izvajanja, termine sodelovanja, vlogo staršev ter prilagoditve preoblikujemo in prilagodimo. To še posebej velja, kadar otrok s posebnimi potrebami ostaja v domači oskrbi. Takrat cilje in metode dela prilagodimo potrebam, sposobnostim in funkcioniranju otroka ter zmožnostim in

usposobljenosti njegovih staršev. Pri svetovanju staršem in izvajanju dodatne strokovne pomoči starše razbremenimo občutka, da so sami odgovorni za nudenje pomoči, saj niso usposobljeni izvajalci dodatne strokovne pomoči.

3.5 Vrtec se povezuje z drugimi institucijami v skupnosti (še posebej s področja zdravstva in socialnega varstva) s ciljem oblikovanja celostnega podpornega sistema za družine

Za podporo in pomoč otroku ter družini je pomembno multidisciplinarno povezovanje med ustanovami. Še posebej je pomembno sodelovanje med vrtcem, centri za celostno zgodnjo obravnavo otrok in centri za socialno delo (izmenjava in prenos pomembnih informacij; sklic multidisciplinarnih timov; medsebojna pomoč pri reševanju dilem in izzivov; strokovna podpora pri delu z otrokom v spremenjenih razmerah ipd.). Vzpostavljeno sodelovanje med omenjenimi institucijami olajša usklajevanje tudi v primeru izrednih situacij.

3.6 Strokovni delavci potrebujejo dodatno podporo in smernice s strani pristojnih institucij ter strokovnjakov s področja dela z otroki s posebnimi potrebami

V času izrednih razmer oz. daljšega zaprtja vrtcev bi morale pristojne ustanove izdati priporočila za enotno delovanje na področju otrok s posebnimi potrebami, ki bi vsebovale: smernice za izvajanje dodatne strokovne pomoči otroku v času spremenjenih razmer, smernice za nudenje svetovalne podpore družini in smernice za prilagojeno delovanje strokovnih skupin za zgodnjo obravnavo v vrtcu. Smernice bi lahko bile zapisane v dokumentu ali podane v obliki usposabljanj ter izobraževanj. Smiselno bi bilo povezovanje strokovnjakov, ki delujejo na področju otrok s posebnimi potrebami, z namenom izmenjave primerov delovanja, izkušenj in znanj. Koristna bi bila izobraževanja za svetovalne delavce vrtcev in supervizijska srečanja.

Primeri dobrih praks:

- *izvajanje sestankov multidisciplinarnih timov na daljavo;*
- *sklic sestankov strokovnih skupin na daljavo z namenom seznanitve vseh članov s pomembnimi informacijami;*
- *organizacija intervizijskih srečanj z namenom reševanja izzivov;*
- *timsko povezovanje izvajalcev dodatne strokovne pomoči (DSP) v aktiv;*
- *srečanje strokovne skupine s starši pred daljšo odsotnostjo otroka ter dogovor o načinu sodelovanja;*
- *prilagoditev individualiziranega načrta pomoči otroku/družini;*
- *srečanja z otroki in s starši preko videokonferenc;*
- *priprava predlogov dejavnosti v domačem okolju, ki so usmerjene predvsem v vključevanje otroka v domačo rutino;*
- *otroci v vrtec prihajajo na individualne ure dodatne strokovne pomoči;*
- *otrokom se omogoči dodatno strokovno pomoč preko videokonferenc;*
- *izvajalka DSP staršem ponudi in po dogovoru pripravi navodila za podporo otroku pri učenju doma (lahko tudi preko videokonference);*

- *izvajalci dodatne strokovne pomoči staršem pošiljajo nabor priporočenih, individualiziranih dejavnosti, ki jih starši z otrokom, po svojih zmožnostih, nato izvedejo doma;*
- *organizacija strokovnih posvetov na temo pomoči otrokom v času izrednih razmer z namenom izmenjave idej in izkušenj ter refleksije opravljenega dela (npr. posvet Korona in vrtec);*
- *gradivo na temo pomoči otrokom v času izrednih razmer (npr. članek svetovalke iz ZRSŠ, ge. Tamare Malešević, »Blažiti čustvene stiske otrok v času nepredvidljivih razmer zaradi epidemije«).*

4. Profesionalni razvoj in povezovanje strokovnih delavcev

Visoka stopnja strokovne usposobljenosti strokovnih delavcev vrtcev ter skrb za njihov kontinuiran profesionalni razvoj sta ključnega pomena za kakovostno pedagoško prakso. Slednja je cilj tudi v izrednih situacijah, ko je potreben pravočasen in strokoven odziv na dane razmere. To lahko zagotovijo le strokovni delavci, ki se zavedajo pomena profesionalnega in osebnega razvoja. Tudi v spremenjenih razmerah strokovno sodelujejo z drugimi, ohranjajo stik z otroki in družinami ter tako skrbijo za razvoj otroka.

Profesionalni razvoj je pravica in dolžnost strokovnih delavcev, zato je nujno, da se ohranja tudi v spremenjenih razmerah. Z medsebojnim povezovanjem v času kriznih razmer si strokovni delavci nudijo podporo in razumevanje tako na strokovnem kot na osebnem področju. Z izmenjavo znanj, mnenj in izkušenj so drug drugemu v pomoč pri načrtovanju, izvedbi ter evalvaciji. S tem ko se stalno izpopolnjujejo, razvijajo občutek kompetentnosti, da zmorejo delovati v kriznih situacijah in spremenjenih pogojih dela.

Predlagani ukrepi:

4.1 Poskrbimo za profesionalni razvoj strokovnih delavcev

V obdobju izrednih razmer je zamajana poklicna identiteta strokovnega delavca, ker je razpet med skrbjo za lastno družino, finančno varnost, fizično in psihično zdravje. Tudi v času izrednih razmer je pomembno imeti možnost ohranjanja poklicne identitete, izpopolnjevanja znanja in mreženja z drugimi strokovnimi delavci. Profesionalni razvoj strokovnih delavcev ne sme stagnirati na račun izrednih razmer in različnih omejevalnih ukrepov, zato je treba ponuditi in omogočiti strokovna izobraževanja in usposabljanja. Ob delovanju vrtca v spremenjenih pogojih je priložnost za učenje in nadgradnjo kompetenc strokovnih delavcev na različnih področjih. Pri tem se upošteva aktualne potrebe in interese. Ne smemo zanemariti niti potreb, ki so posledica aktualne situacije (npr. potreba po izpopolnjevanju znanja na področju uporabe IKT itd.). To je pomembno zaradi zagotavljanja profesionalnega razvoja strokovnih delavcev in posledično strokovnega ter kakovostnega dela v vrtcu.

4.2 Spodbujamo sodelovanje, mreženje in povezovanje med strokovnimi delavci

Vrtec avtonomno izbira in se odloča o načinih povezovanja in sodelovanja med zaposlenimi. Letni delovni načrt vrtca (LDN) naj služi kot temelj za delo, ki pa se ga v spremenjenih razmerah prilagaja glede na okoliščine. Zagotovi se pogoje, ki bodo omogočali sodelovanje med strokovnimi delavci, in spodbuja izmenjavo idej ter praks na ravni zavoda in širše z drugimi zavodi. Lahko se poslužuje že obstoječih praks povezovanja ali pa išče nove poti sodelovanja. Omogoči se stik med zaposlenimi in priložnosti za neformalno povezovanje. Zaposlene se vključi v načrtovanje idejnega in izvedbenega dela. Oblikuje se spodbudno učno okolje na ravni vrtca, ki strokovne delavce spodbuja k skupnemu raziskovanju lastnih praks ter pridobivanju vpogleda v prakso drug drugega tudi v izredni situaciji. Z namenom izmenjave primerov praks in izkušenj se spodbuja tudi povezovanje strokovnih delavcev med vrtci. S sodelovanjem, z mreženjem in s povezovanjem zaposleni pridobivajo novo znanje, si nudijo podporo, razumevanje in

medsebojno pomoč v vseh elementih vzgojnega procesa. To je pomembno za njihovo uspešno delovanje v času kriznih razmer.

Primeri dobrih praks:

- vsebinska in tehnična podpora pri uporabi IKT;
- izobraževanja na daljavo s področja predšolske vzgoje;
- možnost izobraževanja na področju osebnega razvoja;
- spremljanje aktualne strokovne literature in prenos novih znanj v prakso;
- spletna srečanja učečih se skupnosti;
- spletni strokovni aktivji;
- delovna srečanja in povezovanje med strokovnimi delavci v povezavi z aktualnimi temami;
- deljenje primerov dobrih praks med sodelavci s pomočjo IKT-tehnologije;
- srečanja sodelavcev na določeno temo preko IKT;
- mreženje strokovnih delavcev v okviru profesionalnih mrež;
- nudenje zunanje strokovne podpore za dvig kakovosti pedagoške prakse;
- zagotavljanje pogojev za oblikovanje skupnega razumevanja glede delovanja v času izrednih razmer;
- predavanja z možnostjo kasnejšega ogleda;
- neformalna druženja zaposlenih (na daljavo);
- podporne skupine, možnost supervizije, intervizije, svetovanja na daljavo ipd.

5. Vloga vodstva

Vodje se v času krize soočajo s številnimi izzivi in težavami. Spopadanje z njimi in reševanje sta ključna za delovanje vrtca v kriznih časih in uspešno prihodnost. Vodstvo mora znati izkazovati sposobnosti, ki omogočajo hitro in učinkovito odzivanje na spremenjene razmere. Nepogrešljivi so odprto komuniciranje, upoštevanje vseh deležnikov ter skrb za njih, podajanje jasnih, vsem razumljivih sporočil ter navodil. Pomembno je izkazati sposobnost učinkovitega komuniciranja, ki je bistveno za pojasnjevanje ključnih informacij in v podporo zaposlenim pri soočanju z novo, nepredvidljivo situacijo. Prav tako je pomembno razumeti, kako strokovni delavci dojemajo spremenjene razmere. Vodstvo mora skrbeti za okolje, v katerem se bodo zaposleni počutili varno in razumljeno ter bodo zaupali, da sta njihov vrtec in vodstvo sposobna delovati v času krize, in obratno. Gre za medsebojno zaupanje in razumevanje soodvisnosti. Pomembno je, da zna vodstvo v tem času vrtec uspešno usmerjati na vseh področjih delovanja, kar je ključnega pomena za kakovostno delovanje ustanove.

Predlagani ukrepi:

5.1 Pripravimo protokol delovanja na različnih področjih dela in življenja v vrtcu, pri čemer izhajamo iz kurikula

Znotraj zavoda oblikujemo jasna navodila, kako bo vrtec deloval v času izrednih razmer. Pri tem upoštevamo različne potrebe, zmožnosti in omejitve, ki jih zahteva situacija. Pomembno je, da zaposlene jasno seznanimo s tem, kako se bo življenje v vrtcu prilagodilo dani situaciji ter kakšna so pričakovanja do njih in njihove naloge v teh spremenjenih razmerah. Pri tem je izjemnega pomena, da se ohrani primarna vloga vrtca, ki je vzgojno-izobraževalna, in ne dopusti prevlada medicinsko-higienske paradigme nad vzgojno-izobraževalno.

5.2 Ohranjamo redni stik z zaposlenimi ter jim v skladu z možnostmi in znanjem nudimo podporo in pomoč

Delujemo povezovalno in spodbudno. Tako zaposleni vedo, da imajo podporo, razumevanje in zaupanje. Počutijo se varne, kar je temelj dobrega počutja in osnova za kakovostno delo tudi v času kriznih razmer. Spremljamo svoje zaposlene, njihovo počutje ter ob zaznani stiski pridobimo informacije, na koga se lahko obrnejo v primeru potrebe po psihoterapevtski pomoči.

5.3 Spodbujamo, da se v prilagojeni obliki izvaja LDN vrtca in oddelkov, pri čemer upoštevamo avtonomijo strokovnih delavcev

Naloga vrtca je skrb za vzgojo in izobraževanje vključenih otrok. Tudi v času izrednih razmer ob prilagoditvah zagotovimo, da se izvedejo tiste načrtovane dejavnosti, ki jih je mogoče izpeljati.

5.4 V dialogu s ključnimi odločevalci zagovarjamo kakovosten vzgojno-izobraževalni proces v vrtcih tudi v času izrednih razmer, pri čemer izhajamo s stališča, da so vrtci vzgojno-izobraževalne in ne zgolj varstvene ustanove

S tem izpostavimo pomen in vrednost kakovostne predšolske vzgoje. S strokovnimi argumenti podkrepimo pomembnost predšolske vzgoje za razvoj otrok in družbe. Odgovorne institucije tako dobijo informacije, ki jih potrebujejo, da lahko uspešno načrtujejo delovanje vzgojno-izobraževalnih institucij v času izrednih razmer.

5.5 V času izrednih razmer omogočimo in spodbujamo mreženje z drugimi zavodi, s čimer pride do izmenjave idej in nudenja podpore drug drugemu

Zavedamo se, da lahko z izmenjavo izkušenj in dobrih praks z drugimi zavodi, ki prihajajo iz različnih okolij, pridobimo tudi sami. Tako sodelovanje omogoča povezovanje strokovnih delavcev, ki se soočajo s podobnimi izzivi, in lahko privede do uporabnih rešitev na obeh straneh. Posledici takega sodelovanja bosta višja stopnja strokovnosti ter večja kakovost dela.

5.6 Zaposlene sproti seznanjamo in jih obveščamo o sprejetih smernicah v spremenjenih razmerah ter jim nudimo podporo pri morebitnih dilemah in vprašanjih

Informiranost v času kriznih razmer je ključnega pomena za odzivanje na spremenjene okoliščine. Če imajo zaposleni dovolj informacij, se počutijo varne in se lahko primerno odzivajo na spremembe. Ob tem jih lahko tudi aktivno vključimo v dejavnosti, ki bodo pripomogle k premagovanju ovir, ki jih prinašajo krizne razmere.

V primeru nejasnosti glede razumevanja smernic pridobimo dodatne informacije ter jih posredujemo zaposlenim oz. zaposlene napotimo na pristojne organe.

5.7. Spodbujamo strokovne delavce, da ohranjajo redne stike z družinami, in jim po potrebi pri tem nudimo pomoč

Zavedamo se, da je v izrednih razmerah sodelovanje vrtca z družinami dodatna podpora staršem in otrokom, ki bo v ugodnejših časih tudi olajšala prehod otrok nazaj v vrtec. S tem namenom kot vodstvo spodbujamo strokovne delavce k temu, da se povežejo z družinami, jih podprejo pri soočanju s situacijo in tudi na daljavo pripomorejo k otrokovemu razvoju. Pri tem je pomembno zavedanje in upoštevanje različnih potreb družin, njihovega življenjskega sloga in tudi razmer, v katerih živijo.

5.8 Zagotovimo tehnično in vsebinsko podporo, ki je potrebna za delo na daljavo

To je ključnega pomena za ohranjanje stikov na daljavo. Zagotovimo sredstva in opremo, s katerimi lahko strokovni delavci ohranjajo stik z družinami oz. skrbijo za svoj profesionalni razvoj. Če je treba, pripravimo seznam pristojnih služb, na katere se lahko zaposleni obrnejo v primeru tako tehničnih kot tudi vsebinskih težav.

Primeri dobrih praks:

- *spletna čajanka, ki jo z zaposlenimi skliče vodstvo;*
- *delovni sestanki preko Zooma z namenom delitve dobrih praks, izmenjave izkušenj;*
- *stiki z vsemi zaposlenimi preko različne IKT-tehnologije (telefon, računalnik, pošta, obisk na daljavo ...);*
- *omogočanje spletnega izobraževanja;*
- *povezovanje z drugimi vrtci.*

6. Vloga odgovornih institucij

Odgovorne institucije imajo zelo pomembno vlogo pri usklajevanju, povezovanju, pomoči in svetovanju vrtcem po celi državi. Med drugim sistemsko omogočajo kakovostne in enakovredne programe predšolske vzgoje za vse otroke. Dobro in usklajeno delovanje odgovornih institucij je v kriznih razmerah ključno, saj deležnikom v praksi le tako v ključnih trenutkih pravilno in pravočasno posredujejo ukrepe. Poleg poznavanja strokovnih usmeritev v kriznih razmerah in poznavanja sistema predšolske vzgoje morajo obvladati večšine organizacije in vodenja. Potrebna sta povezovanje in krepitev komunikacijskih kanalov vseh odgovornih institucij, ki imajo pred sabo isti cilj – biti v pomoč in podporo vrtcem v času delovanja v spremenjenih razmerah. Nujno je zagotoviti transparentno, pravočasno in ustrezno podajanje enovitih sporočil. Odgovorne institucije morajo s svojim delovanjem izkazovati verodostojnost in kompetentnost za delovanje v kriznih razmerah. Tako dajejo občutek varnosti in zaupanja v svoje delovanje, kar je ključnega pomena za implementacijo ukrepov v prakso. Odgovorne institucije morajo v času krize spremljati razmere v vrtcih, s strani vodstva pridobiti povratne informacije in se na podlagi teh odzivati v sprejemanju ukrepov in smernic. Z namenom postavitve temeljev in kriterijev za enotno prakso je pomembno ažurno posredovanje smernic strokovnega delovanja.

Predlagani ukrepi:

6.1 V primeru izrednih razmer na ravni države pripravimo smernice za delovanje vrtcev kot vzgojno-izobraževalnih institucij

Za poenoteno delovanje je pomembno, da odgovorne institucije v sodelovanju s strokovnjaki pripravijo smernice delovanja po posameznih področjih dela in življenja v vrtcu. Ukrepi morajo biti zapisani konkretno, jasno, natančno in usklajeno. Biti morajo prilagojeni dejanski pedagoški praksi v vrtcih in ne posplošeni. Smiselno bi bilo, da bi smernice vključevale minimalne pogoje in usmeritve delovanja v izrednih razmerah in bi hkrati upoštevale lokalno specifično posameznih vrtcev. Prav tako bi bilo treba natančno opredeliti mejo med priporočili in obvezami. Smernice za delovanje naj bodo pripravljene multidisciplinarno. Pomembno je pravočasno in sprotno obveščanje o novostih, priporočila se svetovanje o implementaciji ukrepov posameznim vrtcem (npr. v obliki izobraževanj, obiskov v vrtcu z namenom vpogleda v realno situacijo na terenu, praktičnih napotkov, reševanja konkretnih izzivov).

6.2 Kot odgovorne institucije podamo enotna navodila glede delovnih obveznosti zaposlenih v vrtcih v času kriznih razmer

Pomembno je, da v odgovornih ustanovah opredelimo možne statuse ter delovne obveznosti v okviru teh statusov, in sicer za različne profile v vrtcih (čakanje na delo, delo od doma ipd.). Spremenjene razmere od vrtcev zahtevajo nove naloge, ki pa pogosto niso združljive s posameznimi statusi. Pomembna sta fleksibilno in prožno odzivanje na te potrebe ter možnost prilagajanja teh statusov razmeram.

6.3 V oblikovanje priporočil vključimo tudi strokovne delavce vrtcev, s čimer zagotovimo, da so smernice prilagojene dejanski pedagoški praksi in potrebam v vrtcih

Priporočila odgovornih institucij morajo izhajati iz prakse ter upoštevati osnovne zakonitosti otrokovega razvoja, njihovih potreb ter značilnosti otrokovega učenja v predšolskem obdobju. Priporočila, ki so pripravljena brez vključenosti praktikov in strokovnjakov na področju predšolske vzgoje, pogosto niso v stiku z realnimi potrebami in jih ni mogoče udejanjati v vsakodnevni vrtčevski praksi. Med drugim je pomembno, da se pri oblikovanju smernic za organizacijo dela izhaja iz otrok in zato že obstoječ oddelek oblikuje kot »mehurček«, ne glede na število otrok. Tako zagotovimo stalnost in otrokom nudimo varno okolje, v katerem se dobro počutijo.

6.4 Pri uresničevanju poenotениh smernic je pomembno, da imajo vodstveni delavci strokovno podporo in hkrati avtonomijo, na način, ki bo čim bolj podpirajoč do vključenih otrok in njihovih družin

Vodenje vrtcev v času spremenjenih razmer od vodstvenih delavcev zahteva razvijanje kompetenc in spretnosti na visoki ravni. Potrebni so hitro odzivanje, avtonomno odločanje in delovanje. Vsako lokalno okolje in organizacijska mikroklima posameznih vrtcev sta specifična in sama sebi lastna. Ravnatelj kot organizacijski in pedagoški vodja je tisti, ki kompetentno in avtonomno odloča, v kakšni obliki se lahko smernice v posameznem vrtcu uresničujejo. Priporočila s strani odgovornih ustanov mu pri tem nudijo strokovna izhodišča ter služijo kot pomoč pri sprejemanju ukrepov in protokolov na ravni vrtca. Smiselno bi bilo organizirati srečanja za vodstvene delavce v smislu pomoči in podpore za lažje delo v času epidemije ter spopadanje s čisto novimi izzivi in situacijami.

6.5 Organizacijska in finančna podpora iniciativam posameznih zavodov in organizacij pri pripravi strokovnih posvetov in izobraževanj, na katerih strokovni in vodstveni delavci vrtcev izmenjujejo ideje, dobre prakse in izkušnje za delo v vrtcu v primeru izrednih razmer

V primeru izrednih razmer se srečujemo z novimi situacijami, ki od nas zahtevajo veliko strokovnega znanja, prilagodljivosti in odločitev. Izrednega pomena je, da se s strani odgovornih ustanov organizirajo izobraževanja, ki so ciljno usmerjena na področje predšolske vzgoje, vsebinsko pa pokrivajo različna področja življenja in dela v vrtcu. Posamezne zavode je treba podpreti pri organizaciji posvetov, na katerih se izmenjujejo različni primeri praks, izzivi in različne poti reševanja. Smiselno bi bilo razmisliti o portalu za predšolsko vzgojo, kjer bi lahko našli ključne napotke in smernice za delo ob epidemiološki krizi, delili gradiva, se izobraževali ipd.

6.6 Odgovorne institucije organiziramo supervizijska srečanja za različne zaposlene v vrtcih (npr. za vodstvene, strokovne in/ali svetovalne delavce)

Ne samo v spremenjenih razmerah, ampak tudi sicer delo v vrtcu zahteva kompetentnega strokovnega delavca, ki zmore reševati kompleksne situacije in dileme ter nenehno razvija svojo profesionalno prakso. S pomočjo supervizijskih srečanj zaposleni v vrtcih rešujejo konkretno izpostavljene izzive in

dileme, si pomagajo in tako razvijajo lastno prakso. Pomembno je, da jim pristojne institucije ponudijo možnost vključitve v supervizijski proces ter jih na različne načine spodbujajo k sodelovanju.

6.7 Organiziramo mrežo strokovnjakov, ki nudi psihosocialno in psihološko pomoč ob kriznih razmerah

Izredne razmere vodijo do stisk, ki se odražajo na različne načine. Organizacija mreže strokovnjakov ter informiranje zaposlenih o možnih oblikah pomoči in podpore lahko te stiske zmanjšata in pomagata pri lažjemu soočanju s posledicami spremenjenih razmer.

Primeri dobrih praks:

- *vzpostavitev spletnega portala za strokovne delavce vrtcev, kjer bi bili na voljo zanje pomembni dokumenti, smernice, gradiva, primeri dejavnosti ipd. (tudi za primer izrednih razmer);*
- *priprava portala ali organizacija srečanj na daljavo, kjer si zaposleni izmenjujejo primere dobrih praks ob vodenju usposobljenega moderatorja;*
- *priprava izobraževalnih vsebin na aktualne teme (npr. sodelovanje s starši v času epidemije, spremljanje odzivov otrok, prilagoditev vzgojno-izobraževalnega dela, katere vsebine so lahko kompenzacijske v teh časih ipd.);*
- *izobraževanja s strani ustanov, pristojnih za predšolsko področje;*
- *omogočanje priložnosti za profesionalni razvoj – udeleževanje usposabljanj, povezovanje z družinami ...);*
- *»Zoom kava«, ki jo predstavniki odgovornih institucij skličejo z vodstvi vrtcev/s predstavniki občine, staršev ipd.*